

רשות ניירות ערך
ISRAEL SECURITIES AUTHORITY
מחלקת תאגידים www.isa.gov.il

כ"ה אדר תשפ"א
09 מרץ 2021

החלטת אכיפה חשבונאית 21-1

רקע:

בעת האחרונה מצא סגל רשות ניירות ערך (להלן: "סגל הרשות") מספר מקרים בהם תאגידים מדווחים ותאגידים שהגישו טיוטת תשקיף להנפקה לראשונה (IPO), הפועלים בתחומי האשראי החוץ-בנקאי (להלן: "התאגידים"), לא יישמו באופן מלא את הוראות הגילוי כנדרש בהתאם לתקן דיווח כספי בינלאומי 7 "מכשירים פיננסיים: גילויים" (להלן: "התקן") בקשר לסיכון אשראי של התאגיד הנובעים מהמכשירים הפיננסיים שהתאגיד חשוף אליהם בסוף תקופת הדיווח (להלן: "הסיכון"). על רקע זה סגל הרשות מוצא לנכון להדגיש כי תאגידים נדרשים לבחון את הוראות התקן, ולתת את מלוא הגילוי הנדרש, הן בהיבטים הכמותיים והן בהיבטים האיכותיים, כך שבפני משתמשי הדוחות הכספיים יוצג מידע מספק אשר יאפשר להעריך את ההשפעה של הסיכון על הסכום, העיתוי ואי-הוודאות של תזרימי מזומנים עתידיים ואת השינויים שחלו ביחס לסיכון בין התקופות השונות.

במסגרת הבדיקות של סגל הרשות, נדרשו התאגידים לעדכן את הגילוי בדוחותיהם הכספיים כך שבפני המשקיעים יוצג כלל המידע הרלבנטי עבור כל אחד מתאגידים אלו.

להלן תובא דוגמה מקיפה לדרישות גילוי בהתאם להוראות התקן אשר לא יושמו באופן מלא על ידי התאגידים כאמור לעיל, ולפיכך אלה נדרשו על ידי סגל הרשות להשלים את הגילויים החסרים במסגרת דוחותיהם הכספיים. **יודגש כי דוגמה מקיפה זו מתייחסת לכלל הממצאים והשלמות הגילוי שנדרשו מהתאגידים שנבדקו, ואינה מתייחסת למקרה של תאגיד יחיד.**

נושא ההחלטה:

גילוי כמותי ואיכותי בגין סיכון האשראי של החברה בהתאם להוראות התקן.

תאריך ההחלטה:

נובמבר 2020

סוג ותאריך הדיווח:

דוחות כספיים שנתיים לשנת 2019 ודוחות כספיים רבעוניים לתקופות ביניים בשנת 2020.

תיאור המסכת העובדתית והטיפול החשבונאי שיושם:

החברה הינה חברה ציבורית העוסקת במתן אשראי לעסקים קטנים ובינוניים בישראל, וכן במתן אשראי צרכני למשקי בית בישראל ובחו"ל. בדוחות הכספיים השנתיים לשנת 2019 (להלן: "הדוח השנתי") ניתן גילוי מצומצם לחשיפות לסיכון האשראי של החברה. גילוי זה כלל בעיקר גילוי כללי לגבי מדיניות החברה לניהול סיכון האשראי ומדידת ירידת ערך של הנכסים הפיננסיים, וכן את יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לסוף תקופת הדיווח. ואולם, החברה לא כללה גילוי על הטכניקות ששימשו אותה במדידת ההפרשה להפסדי אשראי חזויים ובקיבוץ הנכסים לצורך בחינה זו, ומשכך גם לא לשינויים שחלו בטכניקות אלו בין תקופות הדיווח. כמו כן, לא ניתן גילוי ליתרת הלקוחות ויתרת ההפרשה בחלוקה לרמות דירוג סיכון וכן לא ניתן גילוי מספק לרכיבי התנועה בהפרשה, לתיאור הבטחונות ולתיאור הנסיבות שהביאו לשינויים ברכיבים אלו. לפירוט בעניין פרטי הגילוי החסרים המהותיים בדוח השנתי, ר' להלן, בפרק בסיס החלטה.

בנוסף, בדוחות הכספיים של החברה לרבעונים של שנת 2020 (להלן: "הדוח הרבעוני"), לא ניתן כל גילוי, כמותי או איכותי, לחשיפה לסיכון האשראי, על אף שינויים מהותיים שחלו בתקופות הביניים ביחס לסיכון האשראי ואירועים מאקרו כלכליים (כדוגמת משבר הקורונה) אשר יש בהם כדי להשפיע באופן מהותי על סיכון האשראי של החברה.

לעמדת החברה, היקף הגילוי בדבר סיכון האשראי בהתאם להוראות התקן נגזר ממהותיות ההפרשה להפסדי אשראי. לגישתה, יש לבחון מהותיות זו לפי יתרת ההפרשה ביחס לסך נכסי החברה, או לחילופין ביחס לתיק הלקוחות. בהתאם לכך, היות שההפרשה מהווה אחוזים בודדים מתיק הלקוחות של החברה, היא אינה מהותית לגישתה לשם מתן גילוי מלא בהתאם לדרישות התקן. לפיכך, לעמדת החברה, גילוי אודות סך החשיפה להפסדי אשראי ללא מתן הסברים נלווים וללא ניתוח חשיפות אלו הינו מספק ועומד בדרישות התקן.

באשר לגילויים ספציפיים שלא נכללו על ידה במסגרת הדוח השנתי, טענה החברה שאף אם יתרת ההפרשה בגין הפסדי אשראי היא מהותית, הרי שגילויים מסוימים אינם נדרשים, כדלקמן:

א. גילוי בדבר הרכב ההפרשה להפסדי אשראי והשינויים שחלו בו אינם מהווים מידע שימושי מהותי הנחוץ לצורך ניתוח הסיכונים השונים של החברה.

ב. לעמדת החברה, מאחר שמשך החיים הממוצע (המח"מ) של תיקי האשראי הוא מאוד קצר, כאשר היקף של כ-60%-75% נפרע בטווח זמן של עד 60 יום ממועד הדוח, הרי שלמועד פרסום הדוחות הכספיים קיימות אינדיקציות טובות לגבי התפתחות החוב וההשפעה על יתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ולכן החשיבות של נתוני עבר אשר רלבנטיים למועד הדוחות הכספיים אך אינם רלבנטיים למועד פרסום הדוחות הכספיים, פוחתת.

החלטת סגל הרשות:

לעמדת סגל הרשות, הגילוי שניתן בנוגע לסיכון האשראי בדוח השנתי של החברה, אינו עונה על הוראות הגילוי הנדרשות בתקן. כמו כן, אי מתן גילוי ביחס לשינויים המהותיים שחלו בעניין זה במסגרת הדוח הרבעוני אינו עונה על הוראות הגילוי הנדרשות בתקן חשבונאות בינלאומי 34 "דיווח כספי לתקופות ביניים" (להלן: "IAS 34").

בסיס ההחלטה:

סעיף 1 לתקן קובע כי ישויות נדרשות לספק גילויים בדוחותיהן הכספיים שיאפשרו למשתמשי הדוחות להעריך עד כמה משמעותיים המכשירים הפיננסיים אליהם חשופה הישות במהלך התקופה ובסוף תקופת הדיווח, למצב הכספי ולתוצאות הפעילות של הישות, להעריך את מהות והיקף הסיכונים הנובעים ממכשירים אלו, ואת האופן שבו הישות מנהלת אותם.

בהתאם להוראות התקן, שילוב של גילויים כמותיים ואיכותיים יוצר תמונה כוללת של המהות וההיקף של סיכונים הנובעים ממכשירים פיננסיים ובכך תורם ליכולת של משתמשי הדוחות להעריך את החשיפה של הישות לסיכונים ולהבין את ההשפעה של סיכונים אלו על הסכום, העיתוי ואי הוודאות של תזרימי מזומנים עתידיים.¹

לצורך עמידה בהוראות תקן, החברה נדרשת לתת גילוי רחב, כמותי ואיכותי, לסיכון האשראי שאליו החברה חשופה למועד הדיווח וכן לשינויים שחלו במהלך התקופה ביחס לסיכון, והסיבות לשינויים אלו.²

סכום ההפרשה להפסדי אשראי מייצג את הערכת החברה ביחס לרמת סיכון האשראי לה חשופה החברה. עלייה משמעותית בהפרשה, משמעותה גידול משמעותי ברמת סיכון האשראי בחברה.

לעמדת סגל הרשות, במקרים בהם קיימות לחברה יתרות אשראי מהותיות, אזי בעת בחינת היקף הגילוי אודות סיכון האשראי כנדרש בהתאם להוראות התקן, בחינת המהותיות³ תיעשה תוך הפעלת שיקול דעת והבאה בחשבון של מכלול השיקולים, לרבות פרמטרים כמותיים ואיכותיים. כך למשל, יש להביא בחשבון את היקף תיק האשראי, יתרת ההפרשה, מהותיות ואיכות הבטחונות ביחס לתיק האשראי, שינויים שחלו בפרמטרים אלו במהלך התקופה⁴, שינויים בהפרשה בהתאם לקבוצות של מכשירים פיננסיים וכיוצ"ב, וכן בחינה של הנסיבות שהובילו לשינויים אלו. כך למשל, בקרות אירועים העשויים להשפיע על סיכון האשראי של החברה (אירועים המשפיעים על החברה

¹ סעיף 32 לתקן.

² סעיפים 35 א עד 38 לתקן מפרטות את דרישות הגילוי הייעודיות ביחס לסיכון אשראי, יחד עם הסעיפים הרלבנטיים (8א-10ב) בהנחיות היישום של התקן (נספח ב לתקן).

³ מהותיות תיבחן בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי 1 "הצגת דוחות כספיים".

⁴ בהתייחס לשינויים ביתרת ההפרשה, יש לבחון את השינויים ברוטו, אף אם קיימות השפעות מקוזזות.

ו/או על לקוחותיה), או לחילופין אירועי מאקרו בעלי השפעה על ענף מתן האשראי או על המשק בכללותו, כדוגמת משבר הקורונה, גילוי אודות סיכון האשראי מקבל משנה תוקף.⁵ לפיכך, סגל הרשות לא קיבל את עמדת החברה לפיה יש לבחון את מהותיות סיכון האשראי בהתאם למהותיות יתרת ההפרשה ביחס לתיק הלקוחות או לסך הנכסים בלבד.

להלן יובאו דוגמאות שונות להוראות גילוי בהתאם לתקן אשר לא יושמו כנדרש על ידי התאגידים בדוחותיהם. עמדת סגל הרשות, הוראות הגילוי מהותיות בשים לב לאמור לעיל, ועל כן נדרשו התאגידים להשלימן במסגרת הדוחות הכספיים:

- גילוי אודות הנתונים, ההנחות וטכניקות האמידה אשר שימשו את החברה לצורך ההכרה והמדידה של הפסדי האשראי החזויים.⁶ בנוסף נדרש לתת תיאור מספק לגבי מדיניות החברה לעניין הקביעה האם חלה עלייה משמעותית בסיכון האשראי, הגדרת החברה לחוב בכשל וחוב פגום, ומדיניות החברה למחיקת חובות.⁷
- במקרים בהם ההפרשה להפסדי אשראי נמדדה על בסיס קבוצתי, נדרש לתת גילוי לאופן קיבוץ הנכסים הפיננסיים.⁸
- גילוי ליתרת הלקוחות ברוטו וליתרת ההפרשה להפסדי אשראי, בהתאם לפירוט הנדרש בתקן, לפי רמות דירוג סיכון אשר תואמות את מספר הרמות המשמשות את החברה בדיווחיה הפנימיים לאנשי המפתח הניהוליים לצרכי ניהול סיכון האשראי.⁹
- התאמה בין יתרת הפתיחה ליתרת הסגירה של ההפרשה להפסד לפי קבוצות של מכשירים פיננסיים. על החברה לפרט בתנועה זו את ההוצאות שהוכרו בגין מכשירים שנוצרו לראשונה בתקופה השוטפת, לבין הוצאות שנבעו ממכשירים בגין תקופות קודמות. כמו כן, נדרשת החברה להציג את התנועה בהפרשה תוך מתן הסבר כמותי ואיכותי על האופן שבו שינויים משמעותיים בערך בספרים של הנכסים הפיננסיים תרמו לשינויים בהפרשה להפסד. כך למשל, חברה נדרשת להפריד בין השינויים שחלו בגין חובות שנמחקו בתקופה לבין חובות עבר שנגבו במהלך התקופה, כדי לאפשר למשתמשי הדוחות להעריך את יכולת הגבייה וההשבה של החברה בגין חובות מסופקים. גילוי כאמור יינתן בנפרד עבור כל אחת מקבוצות המדידה (הפסדי אשראי צפויים בטווח של 12 חודשים, הפסדי אשראי חזויים לכל אורך חיי המכשיר והפסדי אשראי למכשירים בכשל).¹⁰

⁵ בהקשר זה, ראו סעיף ה' לדגשים בנוגע להשלכות משבר הקורונה על הדוחות הכספיים בעמדת סגל חשבונאית מספר 99-7, השפעות משבר הקורונה על הגילוי והדיווח הכספי הנכלל בדוח רבעון ראשון 2020 ובדוחות עיתיים עוקבים.

⁶ סעיף 135 לתקן.

⁷ סעיף 135 לתקן.

⁸ סעיף 135 לתקן.

⁴ סעיפים 35 ו-88, טו-IG20C לתקן.

¹⁰ סעיף 135 לתקן.

- חברה אשר מחזיקה בבטוחות כאמצעי לחיזוק אשראי – גילוי אודות השפעת הבטוחות על החשיפה לסיכון אשראי ועל יתרת ההפרשה של החברה תוך התייחסות לחשיפה המירבית לסיכון אשראי של החברה מבלי להביא בחשבון את הבטוחות. כמו כן, נדרש מתן גילוי אודות היקף הבטוחות וכן תיאור מילולי אודותם, לרבות תיאור אופי ואיכות הבטוחות והסבר על השינויים באיכותם.¹¹
- הסבר מילולי לעיקרי השינוי ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, כגון: שינויים שחלו במתודולגיית חישוב ההפרשה, למשל, בעקבות משבר הקורונה, שינוי בסיכון האשראי של החברה כתוצאה מחשיפה ללקוחות מהותיים, עיבוי הבטוחות, עדכוני מדיניות ונוהלי החיתום וכיוצ"ב.¹²

יוער שהאמור מהווה דוגמאות בלבד לגילויים שונים אשר סגל הרשות מצא כחסרים בדוחות הכספיים השנתיים של התאגידים ואינו מהווה את מלוא הגילוי הנדרש בהתאם להוראות התקן.

בהתייחס לגילוי הנדרש בדוחות כספיים רבעוניים, IAS 34 קובע כי ישות תכלול בדוחות הכספיים לתקופת ביניים הסבר לגבי אירועים ועסקאות שהם משמעותיים להבנת השינויים במצב הכספי ובביצועי הישות מאז תום תקופת הדיווח השנתית האחרונה.¹³ כאשר חלו שינויים מהותיים או שארעו אירועים מיוחדים במהלך תקופת הדיווח של דוחות ביניים, ואירועים אלו לא קיבלו ביטוי בדוחות השנתיים של החברה, הרי שהחברה נדרשת במסגרת דוחות הביניים לפרט אודות האירועים ואודות השפעת אירועים אלו על סיכון האשראי של החברה ועל אופן ניהול סיכון זה, לרבות תיאור ההנחות, האומדנים ושיקול הדעת שהופעל בעת הערכת הפסדי האשראי החזויים.

מבדיקה שביצע סגל הרשות עלה כי על אף שינויים מהותיים שארעו במהלך תקופות ביניים, התאגידים לא עדכנו במסגרת הדוח הרבעוני את הגילוי אודות סיכון האשראי ביחס לגילוי שניתן בדוח השנתי.¹⁴ לפיכך, התאגידים נדרשו להשלמת גילויים אלה במסגרת הדוחות הרבעוניים.

תיאור הטיפול שיושם:

החברה הוסיפה את הגילויים הנדרשים בהתאם להוראות התקן ולהוראות IAS 34 במסגרת הדוחות הכספיים לפי העניין.

¹¹ סעיפים 35א, 18, ב8 לתקן.

¹² סעיפים 35ז(ב)-(ג), 35ח ב8ד לתקן.

¹³ IAS 34.15.

¹⁴ ביחס לחשיבות מתן גילוי מפורט כמותי ואיכותי בדוחות הביניים במהלך תקופת הקורונה, ראו סעיף ה' לדגשים בנוגע להשלכות משבר הקורונה על הדוחות הכספיים בעמדת סגל חשבונאית מספר 7-99, *השפעות משבר הקורונה על הגילוי והדיווח הכספי הנכלל בדוח רבעון ראשון 2020 ובדוחות עיתיים עוקבים*.